

II.

Ve výrobním období	vyklizeno bylo		Z vyklizeného množství zapraveno bylo na spotřební dani v korunách čsl.
	z rafinerií mineráln. olejů počtem	minerálních olejů na zdanění v metr. centech	
1918/19	7	267.469	3,477.097
1919/20	8	40.607	527.891
1920/21	8	36.268	471.484
1921/22	9	268.066	3,484.858
1922/23	11	140.660	1,828.580
1923/24	11	189.881	2,468.453
1924/25	11	1,074.520	13,968.760
1925/26	11	1,011.777	13,153.101

Literatura.

Bernatzky: „Zollbehandlung und Besteuerung des Mineralöles“ (Viedeň 1904, Manz); Dr. Myrbach-Rheinfeld: „Grundriß des Finanzrechtes“ (Mnichov a Lipsko 1916); Dr. Drachovský: „Přehled finančního hospodářství v Československé republice“ (Praha 1922); Dr. Funk: „Základy přednášek o finanční vědě, daň z minerálních olejů“, str. 138—140 (Praha 1926). Bohuslav Hák.

Daň z obchodu cennými papíry

viz Daň bursovní.

Daň z obohacení.

I. Pojem a odůvodnění ve vědě finanční. — II. Vývoj daně v Rakousku a v Uhrách. — III. Platný stav. 1. Předmět daně a základ pro vyměňování. 2. Subjekt daně a ručení. 3. Místní meze zákona. 4. Osvobození. 5. Sazba daně. 6. Řízení ukládací. — Literatura.

I. Pojem a odůvodnění. Legální terminologie v Československu nazývá souhrnným označením „daň z obohacení“, případně „poplatky z obohacení“ daň, jež ve finanční vědě nazývá se daní dědickou a daní darovací.

A. Daň dědická ve vlastním smyslu jest daní ukládanou u příležitosti převodů majetkových na případ smrti. Dle platného zákonodárství podrobují se však v jednotlivých státech dani této nejen převody, jež uskutečňují se dědictvím, legátem neb darem na případ smrti, případně smlouvami svatebními, tedy převody na případ smrti, nýbrž i převody mezi živými, zejména takové, jež dějí se presumptivně za účelem obejítí převodu na případ smrti (tak i u nás). Ve vědě finanční došla daň dědická různého vědeckého posuzování. Málo nalézáme těch, kteří se vyslovují proti této dani, tak zvláště s hlediska, že zmenšuje

hospodářsko-produktivní sílu obyvatel státních a že jest více aktem libovůle než spravedlnosti, když přivlastňuje si stát část jmění případného jeho příslušníkům na základě jím stanoveného řádu dědického, že tísní zejména ty, kterým byl zůstavitel spoluzivitelem a že zasahuje rušivě v poměry rodinné (Smith, Ricardo). Obhájcové daně podávají různá odůvodnění tak: 1. Daň tato není daní, nýbrž povinným podílem státu na dědictvích soukromých, odůvodněným tím, že v postupu vývoje stát převzal na se řadu funkcí (tak péči o ochranu majetku), jež dříve připadaly rodině a kmeni k dědění oprávněným. 2. Daň jest protiplením za to, že stát poskytuje ochranu přechodu dědictví na pravého dědice. 3. Dědictví representuje pro nového nabyvatele nenadálý přírůstek jmění, který staví ho ve zvláště výhodnou hospodářskou posici tak, že k placení daně jest zvláště způsobilým. 4. Daň dědická je s to, aby jakožto doplňující člen finančního systému postihla skutečnou způsobilost platební, jakožto: a) prostředek ku vyššímu postizení důchodu založeného (kapitálového); b) dodatečné zdanění nahromadění jmění zůstavitele a vyrovnání obcházení daně a výhod daňových zůstavitele; c) daň na mimořádný příjem dědicův; d) obtížení zvláštní berní síly dědicovy; e) nejlepší kontrola přímého zdanění. S hlediska b) až e) navrhuje se, aby rozložena byla na dvě daně a to na daň pozůstalostní z celého jmění, jež stihala by teprve po smrti patrné kapitalisace a daňové defraudace zůstavitele a na daň z nápadu (daň nápadová) na mimořádný příbytek jmění u každého dědice. Zásada tato však jen výjimečně v některých státech uskutečněna. 5. V posledních letech odůvodňována byla daň dědická, zejména ve Francii, jakožto prostředek k potírání depopulace: daň má stihnouti trestně poslušnost po těch, kdož nezanechali dostatečné potomstvo.

B. Daň darovací stihá dary mezi živými a je nezbytným doplňkem daně dědické, má-li býti vyvarováno obcházení této daně. Vedle toho odůvodňuje se tím, že i u darů jde o obohacení, zakládající zvláštní berní způsobilost platební.

(Detaily různých vědeckých odůvodnění srov. mé spisy: „Základy přednášek: Finanční věda se zvláštním zřetelem k Československému zákonodárství finančnímu“, II. vyd., část II., 1927, a „Poplatek z převodů majetkových na případ smrti“, I. díl 1902, II. díl 1908.)

II. Vývoj v Rakousku a Uhrách. S prvými pokusy na zavedení daně dědické shledáváme se v Rakousku již v r. 1653, 1703 a 1705. Teprve však patentem 6. VI. 1759 došlo k jejímu zavedení (t. zv. Erbsteuerpatent) s výjimkou Uher. Daň měla sloužit jakožto prostředek k splácení t. zv. aerariálních dluhů války sedmileté a postihovala dědictví, legáty, dary na případ smrti, dary mezi živými a jmění náležející církvi, převodu na případ smrti neschopné (t. zv. duchovní daň dědická). Vzorem jejím byla římská, za Augusta (r. 6 po Kr.) zavedená, t. zv. vicesima hereditatum. Daň stihala pouze příbuzné pobočné a cizí a obnášela 5%, případně 10%. Udržela se po různých proměnách až do r. 1840, kdy byla zrušena patentem kolkovným a taxovným ze 27. I. téhož roku. K novému jejímu zavedení došlo zákonem poplatkovým z 9. II. 1850, č. 50 ř. z., jenž zaveden byl až na některé menší odchylky i v Uhrách zák. z 2. VIII. 1850, č. 329 ř. z. (podrobný vývoj historický dle archivních pramenů srov. cit. můj spis „Poplatek atd.“, zvl. díl I., kde uveden i vývoj zákona poplatkového). Zákony poplatkové znají dědické a darovací poplatky, jimž základem jest čistá hodnota převáděného jmění. Poplatky tyto zvány byly stručně poplatky z obohacení. Výše jich řídila se pouze dle poměru mezi zůstavitelem (dárce) a novým nabyvatelem. Pokud předmětem převodu jest jmění nemovité, dlužno platiti vedle poplatků obohacovacích ještě t. zv. poplatky immobilární, z hrubé hodnoty nemovitosti. Vzorem pro tyto poplatky byly, jak plyne z archivních pramenů, francouzské t. zv. poplatky rejstříkové (Enregistrement). Předpisy zákonů poplatkových k oběma těmto druhům poplatků se vztahující změnny četnými předpisy pozdějšími, jež mají povahu novel k zákonu poplatkovému, zejména cís. nař. 158/1899 ř. z. a zák. 74/1901 ř. z. V XIX. (č. příl. 670) a XX. (č. příl. 340) zasedání předloženy sněmovně poslanecké říšské rady osnovy zákonů o dani dědické a dani z darů a když projednány nebyly, v XXI. (č. příl. 889) zasedání osnova zákona o poplatcích z bezúplatných převodů majetkových, obsahově daleko stručnější než předlohy zasedání dřívějších. Veškerý tyto osnovy proponovány byly jako novely k zákonu poplatkovému. (Podrobný obsah a kritiku osnov zas. XIX., XX. a XXI. srov. můj spis: „Pokusy o reformu poplatků z převodů majetkových na případ smrti a z darů v Rakousku“, Praha

1912.) K projednání osnov těchto nedošlo. Zejména odpor sněmovny panské proti progresivní dani dědické, jež navrhována osnovou XXI. zasedání, byl příčinou, že i při jednání o t. zv. malém finančním plánu, k němuž došlo na říšské radě v r. 1913 a 1914, nebyla reforma poplatků obohacovacích pojata v jednání. Zvýšená potřeba finanční za války vedla k vydání cís. nař. z 25. IX. 1915, č. 278 ř. z. (s platností od 1. I. 1916), jímž poplatky z převodů majetkových znova byly upraveny. Toto císařské nařízení, jež má povahu novely k dřívějším zákonům poplatkovým, zavedlo zejména progresivní odstupňování daně dle hodnoty předmětů převodu a upravilo vedle poplatků z obohacení částečně i t. zv. poplatky immobilární. (Důvody nových předpisů uvádí obsáhlý „Denkschrift“, vydaný státní a dvorní tiskárnou r. 1915.) — Na Slovensku a Podkarpatské Rusi došlo k různým změnám předpisů původního zákona poplatkového zvl. čl. XXIII/1868, XXVI/1881, XXXIV/1881, XLV/1887, X/1911, XXVII/1916, XI/1918 (progrese dle hodnoty však s odchýlnými sazbami oproti předpisům rakouským); pod č. 88000/1918 vydáno bylo 28. října 1918, publikováno však teprve v listopadu 1918, obsáhlé nařízení o poplatcích dědických a darovacích, jež však vzhledem k znění recepčního zák. č. 11/1918 nemá moci závazné. Celkem spočívají předpisy bývalých Uher na těchto zásadách jako předpisy rakouské. Uspořádání jest však jiné a přihlíží se ku zvláštnostem uherských zákonů civilních a soudních. Po převratu zvýšeny zák. 31/1920 Sb. sazby a proponována nová celková úprava poplatků z obohacení, jež neměla býti více novelou k zákonům poplatkovým, nýbrž měla zahrnovati v jednom zákoně všechny předpisy k dani dědické a k dani z darů se vztahující. Však z porad parlamentu vyšel příslušný vládní návrh (čís. tisku 1200 posl. sněm. 1920) pouze jakožto novela k zákonům poplatkovým jako zákon o dani z obohacení z 12. VIII. 1921, č. 337 Sb. (prov. nař. 111/1922). Zákon tento podobně jako vládní osnova nazývá dřívější poplatky obohacovací „daň z obohacení“, jež dělí (§ 1) v daň dědickou a daň darovací, novelisuje však jen některá ustanovení dřívějších zákonů poplatkových. Důsledkem toho vzešel značný chaos v legální terminologii. Zákonem o d-i z o., který platí pro celý stát, zavedena zejména ostrá postupňovaná progrese sazeb a dle vzoru práva francouzského pro oceňování předmětů

daně t. zv. expertisa. Z obsáhlých předpisů o d-i z o. resp. o poplatcích z obohacení platných při převodech na případ smrti a darech, ze kterých opětne novelisování utvořilo skutečně chaotický labyrint, možno přirozeně na tomto místě podati jenom stručnější přehled celkový. Užívám označení „daň z obohacení“ jakožto identické s termínem „poplatky z obohacení“.

III. Platný stav.

A. Daň dědická. 1. Předmět daně a základ pro vyměňování. Dani dědické podléhají: a) Nápady dědictví a odkazů včetně nápadů z práv na povinný díl. b) Darování na případ smrti. c) Nabytí na základě svatebních smluv, pokud se převádí jmění podle těchto teprve po úmrtí některého manžela (sem náleží zejména společenství statků na případ smrti, obvěnění, vdovský plat). d) Určité dary mezi živými a to: 1. je-li jich provedení odloženo až k smrti dárce, neb ku pozdější době neb události, dále 2. vyhradí-li si dárce právo požívatí darované věci po dobu svého života a zemře-li dříve než obdarovaný, aniž požívací právo dříve zaniklo; 3. neposkytl-li dárce dar dříve než 3 měsíce před svou smrtí a pokud nejde jen o obvyklé příležitostné dary.

Ku pozůstalosti náležejí věci, jež náležely zůstaviteli v čas jeho smrti, dále a) dědictví a odkazy napadlé zůstaviteli, b) pohledávky zůstavitele proti dědicům, i když byly dlužníkovi poslední vůlí prominuty; c) pojistky, o nichž není prokázáno, že třetí osoba nabyla již za života zůstavitelova oproti pojišťovateli nárok na pojištěnou sumu, jež nelze pořízením pojistníkovým odnítí; d) pohledávky nejisté a nedobytné (strana má však na vůli podati průkaz, že pohledávka byla již v den, kdy nastala poplatková povinnost, nejista, nebo zcela nebo z části nedobytna).

Kdo nějakou věc, kterou zůstavitel držel v době své smrti, chce poplatkové povinnosti odnítí, udávaje, že věc náleží jemu, musí prokázati své právo k věci, jinak posuzuje se jako součást pozůstalosti. — Zvláštní zásady o průkazu za účelem zamezení obcházení zdanění stanoveny byly zvláště v cís. nař. 158/1899 a na místo něho vydaném zák. 74/1901 a v cís. nař. 278/1915 ř. z.:

a) Byla-li v pozůstalosti nalezena věc, o které zůstavitel v posledním pořízení prohlásil, že není jeho, nebo jsou-li takové věci zvláště cenné papíry nebo hotové peníze oddělným uschováním, neb napsím označeny, jako vlastnictví jiné osoby, jest toto prohlášení

nebo označení, schází-li jiné ověření o tom, že tyto věci nepatřily k jmění zůstavitelovu, pro vyměření poplatku bez účinku a podléhá věc taková jako součástka pozůstalosti poplatku (výjimka zejména: byl-li zůstavitel advokátem, notářem, neb jde-li o věci, jež označeny byly jako vlastnictví osob, jež k zůstaviteli byly v poměru služebním neb námezdním).

b) Zvláštní právní domněnky platí o věcech, jež byly uloženy u osoby třetí (deposita). Finanční úřad jest oprávněn věci tyto považovati za součást pozůstalosti toho, na jehož jméno jsou uloženy. Bylo-li nakládací právo v příčině uloženého jmění vyhrazeno neb uděleno někomu jinému a zemře-li tento před osobou, na jejíž jméno bylo jmění uloženo, platí právní domněnka, že zemřelý daroval jmění na případ smrti tomu, na jehož jméno zní uložení. Uloženy-li věci na jméno více osob (t. zv. kumulativní depozita) tím způsobem, že každá z nich oprávněna jest o nich disponovati, zejména depositum vyzvednouti, platí v případě úmrtí jedné z nich právní domněnka, že zůstavitel byl jediným vlastníkem jmění. Za účelem zajištění, by nestalo se vydání před zaplacením neb zajištěním daně, stanoveny byly zvláštní kautely. (Na Slovensku jsou ad a) i b) některé odchylky [§ 7 zák. čl. XI/1918]).

Dle cís. nař. 158/1899 a zák. 74/1901 ř. z. v Uhrách dle zák. čl. XI/1918 uh. byla za účelem zamezení zatajování jmění připuštěna možnost t. zv. přísahy vyjevovací, když finanční úřad jest s to uvéstí takové okolnosti, jež odůvodňují domněnku, že jmění pozůstalostní vykázano bylo nespřícně. Lhůta k podání návrhu jest nejdéle dvě leta a třeba k němu povolení finančního ministerstva. Odepření výkonu může, případně opětovně, stiháno býti značnými pokutami.

D. z o. má povahu dávky procentuální, vyměňované dle hodnoty předmětu, a dlužno proto, pokud předmět převodu netvoří peníze za měnu ve státě uznané, zjistiti v měně domácí hodnotu předmětu. Pro stanovení hodnoty této jsou rozhodny poměry toho dne (okamžik rozhodný pro vyměření), od něhož počínaje nabyvatel věci může žádati za její vydání. Den tento spadá zpravidla v jedno se dnem skutečného nápadu, t. j. dnem smrti zůstavitelovy, případně dnem, kdy výminka suspensivní se splnila. V případech však, kde skutečný nápad nespadá v jedno se dnem výše uvedeným, t. j. dnem, od něhož počínaje naby-

vatel věci vydání její může žádati, zvláště tam, kde nápad pouze jisté čekanečtví na věc zakládá, není rozhodným nápad, nýbrž den, kdy nárok na vydání věci vzešel. Případ ten nastává zejména při substitucích fideikomisárních, kdež poplatek fideikomisáři dlužno vyměřiti dle poměrů hodnoty v čas smrti fiduciářovy. — Den uvedený výhradně jest rozhodným, bez ohledu na to, kdy nabyto bylo držby neb požívání předmětu. Nelze proto přihlížeti k příbytkům neb úbytkům hodnoty, později nastalým. Pokud se týče prostředků ku zjišťování hodnoty, stanovena různá pravidla, dle povahy věci, o jejíž převod se jedná. Pravidla tato jsou značně komplikovaná a nepřehledná. V zásadě rozhodna jest obecná cena v okamžiku rozhodném. Věci nemovitě musí býti vzaty za základ pro vyměřování vždy alespoň v t. zv. hodnotě minimální. Hodnotou touto jest dle § 50 popl. zák. t. zv. hodnota berní, t. j. určitý násobek daně pozemkové, (70teronásobné), případně daně činžovní (60teronásobné). Dle čl. XIV. uv. zák. nového zákona o daních přímých č. 76/1927 sb. stanovena (dle vzoru práva uherského) tato hodnota 50násobkem ryzího katastrálního výměřku. Čl. IV. uv. zák. téhož zákona zrušeno ustanovení o minimální hodnotě dle daně činžovní vyměřované, aniž však nahrazeno bylo předpisem jiným. Dle § 12 zák. 337/1921 sb. nemá při staveních brána býti za základ d-ě z o. cena vyšší, než-li která převyšuje cenu výnosovou o polovici. Za cenu výnosovou považuje se 25násobek činžovního výnosu. — Obě strany (úřad, poplatník) mohou určití cenu nemovitosti dobrovolnou dohodou, případně žádati za zvláštní soudní odhad (na Slovensku § 43 zák. čl. XI/1918); dle § 50 popl. zákona (na Slovensku § 42 cit. zák. čl.) může býti vzata za základ také hodnota posledním soudním odhadem zjištěná, nejsou-li podstatné pochybnosti o přiměřenosti jeho, případně cena kupní, za kterou byla věc posledně zcizena s plněními vedlejšími, když zcizení nestalo se déle než před 6 (na Slovensku 5) roky. Dle zák. 337/1921 sb. byla dle vzoru práva francouzského stanovena t. zv. expertisa pro případ, že nepovažuje finanční úřad neb poplatník cenu za přiměřenou a nedojde-li mezi nimi k dohodě. Expertisa jest stanovení hodnoty posudkem znalců a má v podstatě čtyři stadia. 1. Finanční úřad oznámí poplatníkovi, že nepřistupuje na jeho přiznání, nýbrž že z důvodů, jež dlužno uvéstí, považuje za přiměřenou cenu

vyšší. Nepodá-li strana do 30 dnů námítky, považuje se to za souhlas s cenou navrženou. 2. Podá-li strana námítky, může jí navrhnouti finanční úřad zjištění ceny dvěma znalci, z nichž jednoho navrhne poplatník. 3. Nedohodnou-li se znalci o ceně, zvolí si třetího znalce, který může podati samostatný posudek. Daňovou cenou je cena, pro kterou se vysloví většina znalců. 4. Nedohodnou-li se finanční úřad a poplatník o osobách znalců, nastoupí expertisa soudní dle §§ 16—18 cit. zák. Znalci mohou tu podati svoje dobrozdání soudu písemně neb protokolárně. Soud sdělí finančnímu úřadu i straně elaborát a jeho výsledek. Proti posudku znalců je možno se odvolati k oceňovací komisi dle §§ 19—21. Komplikované ustanovení o expertise platí ostatně nejen při nemovitostech, nýbrž i pro věci movité, jichž hodnotu má strana svědomitě udati a při nichž rovněž možno určení ceny dobrovolnou dohodou neb zvláštním odhadem soudním. — Při předmětech bursovního obchodu tvoří daňovou cenu poslední kurs znamenáný na tuzemské burse, není-li starším jednoho měsíce. Není-li ani úředního kursu, ani jiné odhadní ceny tuzemské bursy a nedojde-li ku dohodě, zdaní se cena jmenovitá. Cizí měna přepočítá se podle kursu stanoveného čas od času nařízením ministerstva financí. Při ocenění uměleckých děl a jiných jest zmocněn finanční ministr, ku žádosti dovoliti, pokud jde o věci movité, aby sestoupilo se pod hodnotu dle předpisů všeobecných (§ 19 cís. nař. 278/1915 ř. z., na Slovensku neplatí). — Zvláštní předpisy platí pro ocenění požívacího práva, užívacího práva a práva na důchod tak, že přihlíží se zejména ku stáří osoby, na jejímž životě závisí trvání služebnosti (§§ 20 a 21 cís. nař. 278/1915 ř. z., § 52 zák. čl. XI/1918). Od zjištěné celkové hodnoty předmětů pozůstalostních dlužno za účelem zjištění daně odečísti pasiva pozůstalost tížící a útraty nemoci a pohřbu. Oboje dlužno prokázati. Bližší předpisy o tom, jaké doklady a průvodní prostředky se za dostatečné průkazy považují, uvedeny zvláště v nař. 397/1915 ř. z.

2. Subjekt daně. Ručení. Subjektem daně jest nabyvatel nebo jeho právní nástupce a to z věci, které nabyl. Jest tudíž d. z o. daní nápadovou. Za daň z odkazu ručí osoba odkazem zatížená, jest však oprávněna při vydání legátu poplatek sraziti, leč že by jí zůstavitel uložil, aby poplatky zapravila. Zvláštní předpisy o ručení platí při vybrání

a vydání deposit před zaplacením neb zajištěním daně případně před úředním povolením k jeho vydání (§ 28 cís. nař.). Vedle toho pozůstává věcné ručení (zákonné právo zástavní) na věci, jež tvoří předmět převodu. Toto zástavní právo má přednost přede všemi pohledávkami z titulů soukromoprávních a zaniká po třech letech od okamžiku, kdy dle platebního rozkazu poplatek měl býti zapraven (na Slovensku § 36 zák. čl. XI/1918).

3. Místní meze zákona. Pro zdanění immobilí přijat princip teritoriální (immobilia obnoxia sunt territoriis), a rozhodna pro poplatnost jich výhradně poloha věci. Vzhledem k tomu podléhají imobilie v tuzemsku ležící povždy poplatkům z převodů na případ smrti, imobilie v cizozemsku jsou povždy od nich osvobozeny. Pro zdanění mobilí tuzemcových přijat státoprávní princip personální (mobilia ossibus inhaerent) a rozhodno státní občanství zůstavitelovo výhradně tak, že veškery mobilie náležející tuzemci, podléhají daní, aniž by záleželo na poloze věci, neb kterýchkoli jiných skutečnostech dalších. Nebyl-li zůstavitel v době svého úmrtí tuzemcem, podrobena jest dani movité jmění v tuzemsku. Neměl-li zůstavitel cizozemec v době svého úmrtí v tuzemsku žádného bydliště, dlužno při vyměření dědického poplatku dávky zapravené státu jeho příslušnosti započísti k dluhům na pozůstalosti vázoucím. Stejně platí bez ohledu na bydliště i při movitých pozůstalostech tuzemcových v cizině. Ministr financí jest oprávněn vydati pravidla odchylná, ku zabezpečení vzájemnosti a výkonu retorse.

4. Osvobození. Osvobozeny jsou: a) nápady ve prospěch státní pokladny a veřejných ústavů a fondů, jichž schodky jest povinen stát hraditi; b) movité pozůstalosti, jichž úhrnná hodnota bez srážky břemene nepřevyšuje 400 Kč; c) movité pozůstalosti diplomatických zástupců, jich úředníků a sluhů a příslušníků rodiny, pokud jsou cizozemci. Zvláštní výhody poskytnuty byly pro pozůstalosti po účastnících války (srov. § 4 cís. nař. 278/1915 ř. z., § 20 zák. čl. XI/1918).

5. Sazba daně. Původně odstupňovány sazby poplatků z obohacení výhradně se zřetelem ku poměru k zůstaviteli. Teprve cís. nař. 278/1915 ř. z. (zák. čl. XI/1918) došlo k odstupňování nejen dle poměru k zůstaviteli, ale dle zásady progresse se zřetelem na hodnotu. Zák. 337/1921 sb.

zavedena sazba nová se zřetelem ku poměru k zůstaviteli a hodnotě dle zásad tarifu postupňovaného. Tarif zákona třídí tyto třídy: I. Děti, vnuci, nerozvedení a nerozloučení manželé (za podmínek pozn. 12. k sazbě družka) a snoubenci při smlouvách svatebních: 2—26%; II. ostatní příbuzní v přímé linii a nevlastní a adoptované děti: 3—31%; III. sourozenci (schovanci, příbuzní v přímé linii manžela převodce a nevlastní a adoptivní rodiče za podmínek pozn. 12. k sazbě): 5—38%; IV. děti a vnuci a sourozenců 7—40%; V. ostatní příbuzní do 4. stupně: 10—42%; VI. ostatní osoby: 15—55%; VII. obce a samosprávné svazky a věnování pro účely vyučovací, dobročinné a lidumilné (pozn. 15. k sazbě): 3—10%. Nezletilým dětem (vnukům) zůstavitelovým přísluší za každý rok, scházející do plnoletí, sleva daně dědické na ně připadající a to při nápadech do 10.000 Kč 5%ní (nejvýše však do 100%) a při nápadech do 50.000 Kč 3%ní. Zlomek roku aspoň šestiměsíční počítá se za celý rok (jednorozční dítě neplatí tedy při nápadu do 10.000 Kč žádné daně; jmění nabyvatele jest lhostejno). Manželka zůstavitele, prokáže-li nemajetnost, platí při nápadech (nikoli o darech) nepřevyšujících cenu 10.000 Kč polovici dědické daně. Osoby, které se nalézají v době smrti zůstavitelovy (pokud se týče v době ujednání darovací smlouvy, viz B) nejméně jeden rok ve služebním neb námezdním poměru k zůstaviteli (dárce, viz B) platí daň podle sazby, stanovené pro třídu první, neobnáší-li čistá cena nabývaného jmění více než 5000 Kč, jinak podle sazby stanovené pro třídu pátou, pokud by beze zření na tento poměr neplatily daně nižší. Táž výhoda přísluší veřejným společníkům ohledně podílu zůstavitelova (dárce) na dotčené společnosti.

Převodou-li se nemovitě věci, jež napadly potomku zůstavitelovu během tří let po nápadu způsobem zakládajícím povinnost platiti dědický poplatek, dále na potomka neb manžela nabyvatele, má býti z prvního nápadu zapraveno pouze tolik šestin poplatku, kolik činí počet polovin roků, jež uplynuly mezi tímto nápadem a dalším převodem. Byl-li před dalším převodem zaplacen vyšší obnos dědického poplatku, má se přebytek započísti do poplatku z druhého nápadu nebo vrátiti.

6. Řízení ukládací. V řízení ukládacím uloženy povinnosti stranám k dávce povinným, soudům pozůstalost projednávacím a úřadům finančním. Strany

k placení povinné jsou zavázány předložiti úřadu vyměřovacímu příslušné výkazy a pomůcky. K těmto náleží zvláště t. zv. výkaz pozůstalostní, jenž má býti předložen hlavním dědicem. Bližší pravidla, jaké údaje má výkaz obsahovati a jak má býti sestaven, obsahuje § 46 popl. zák., výnos 84/1852 a nař. 397/1915 ř. z. By podání výkazu stalo se co nejdříve, je v zájmu dědicesamotného ježto před podáním výkazu pozůstalost nemůže býti odevzdána (§ 26 cís. nař.). Rovněž může soud pozůstalost projednávající dědicovi při průtazích uložit pokutu pořádkovou (50/1850). Lhůta, do které výkaz podán býti má, zákonem nebyla udána. Však nepodání výkazu během určité doby, t. j. do 6 měsíců ode dne nápadu, zakládá povinnost ku placení 5% ních úroků (úroky obohacovací čili zastupovací). Úrok dlužno platiti až do dne splatnosti daně; složí-li poplatník na účet poplatku obnos do státní pokladny, zproštuje se povinnosti ku placení úroků, do té míry, v jaké složení se stalo (neplatí na Slovensku). Vyměrování poplatku přísluší soudům, pokud jde o movité pozůstalosti, když daň neobnáší více než 50 Kč. Zapravování děje se v kolkových známkách, jež má strana do 8 dnů soudu dodati (na Slovensku § 94 zák. čl. XI/1918). Jinak přísluší úřadům finančním a to dle okolnosti úřadům berním a okresním finančním ředitelstvím, případně úřadu pro vyměrování poplatků v Praze a v Brně (§ 26, 337/1921). Odevzdání pozůstalostí čisté hodnoty 5000 Kč a hodnoty celkové 50.000 Kč možno, není-li úhrady v hodnotě pozůstalostních nemovitostí neb deposit teprve když stalo se zapravení případně zajištění poplatků (§ 26 cís. nař., na Slovensku § 77 zák. čl. XI/1918). Proti vyměření přípustno odvolání, o němž rozhoduje, stalo-li se berním úřadem, finanční okresní ředitelství, jinak finanční úřady zemské. Odvolání nemá odkladného účinku. Rozhodnutí II. instance jest konečné a přípustna proti němu stížnost k nejvyššímu správnímu soudu. Pro Slovensko a Podkarpatskou Rus platí o opravných prostředcích z části odchylné předpisy (srov. heslo „Poplatky“).

B. Daň darovací. Dani darovací podléhají darování mezi živými, jímž rozumí se bezúplatné propůjčení neb postoupení majetkových práv a bezúplatné vzdání se majetkových práv. Za darování považují se i remuneratorní dary, pokud se neprokáže, že obdarovaný měl na odměnu ža-

lobní nárok, dále zřízení neb rozmnožení nadace, právními jednáními mezi živými a plnění, jež byla smluvna ve prospěch třetích osob z podnětu právního jednání, pokud tyto osoby nejsou zavázány dáti úplatu neb nemají nároku na plnění. Kdežto dle ustanovení zákona poplatkového byla poplatnost darů vázána zřízením listiny o daru, podléhají nyní (337/1921) dary dani darovací i bez zřízení listiny a jsou strany povinny právní jednání oznámiti, za účelem zdanění, pokud není dlužno zapraviti poplatek kolkovými známkami na listině o darování, t. j. nepřevyšuje-li 50 Kč a jde-li o dar movitostí (na Slovensku § 94 zák. čl. XI/1918). Osvobozena jsou darování státní pokladně a veřejným ústavům a fondům; obvyklá věnování službodárce služebníku, pokud se provádějí se zřetelem na platný služební poměr a pokud předmětem jich jsou movité věci, bezúplatná věnování movitostí státu, zemi a jiných samosprávných svazků k podpoře veřejných účelů, a dary movitostí v ryzí ceně do 2000 Kč bez listinného osvědčení a do 300 Kč i při listinném osvědčení. Darování movitých věcí v období tříletém týmž dárcem témuž obdarovanému pokládají se při posuzování daňové povinnosti a sazby za jednotný dar. Ustanovení toto nevztahuje se však na obvyklé dary mezi manžely, mezi příbuznými do 2. stupně a zeti a snaše do 2000 Kč, mezi jinými osobami do 1000 Kč. Základem pro vyměrování jest hodnota čistá, t. j. to, co zbude po srážce břemen na obdarovaného přecházejících a na darované věci vážnoucích a vzájemných plnění, darováním uložených a jiných závazků. Subjektem daně jest obdarovaný nebo jeho právní nástupce a ručí zaň za ni zejména dárcce, odevzdal-li darovanou věc před zaplacením poplatku obdarovanému, nebo opomene-li podati finančnímu úřadu vysvětlení a výkazy, neb učinil-li nesprávné údaje. Sazba daně jest v zásadě stejná jako sazba daně dědické.

Ad A a B. Pokud jsou předmětem převodu nemovitosti, dlužno platiti vedle d-ě z o. i poplatky z převodu nemovitostí, t. zv. poplatky immobilární, jichž výše řídí se dle poměru mezi převodcem a nabyvatelem, dle hodnoty věci a dle způsobu užívání. Poplatky tyto upraveny z části v souvislosti s předpisy o poplatcích z obohacení a d. z o., nelze však je subsumovati pod pojem těchto dávek ani druhově ani dle jich převodu a vývoje historického. O poplatcích těchto srov. heslo „Poplatky“.

Literatura.

Mimo mé spisy v kontextu uvedené a můj článek: „Erbsteuer“ (alte), Österr. Staatswörterbuch, II. vyd.; Koszyński: „Untersuchungen über ein System des österr. Gebührenrechtes“, Finanzarchiv 1898; Wieser: „Gebührengesetz“, Österr. Staatswörterbuch, II. vyd.; Lempruch-Odkolek: „Die Gebührennovelle vom 18. Juni 1901“, Vídeň 1901; Lepař: „Zákon o dani z obohacení“, Weyrova Sb. zák. českoslov., Brno 1922; Holík-Tuš: „Kolky a poplatky v republice Československé“, „Kompas“ 1924.

Vilém Funk.

Daň z obratu a daň přepychová.

Vznik a rozšíření. Právní předpisy. I. Daň z obratu. II. Daň přepychová. III. Společná ustanovení. IV. Výnos daně a podíl samosprávných svazků na něm.

(d. ob. = daň obratová — d. př. = daň přepychová.)

Vznik a rozšíření. D. ob., zavedená v Československé republice spolu s d-í př-ou od 1. I. 1920 pod názvem „daň z převodu statků a pracovních výkonů“, není zjevem úplně novým, neboť vystupuje v různé formě a pod různým označením již ve starověku (Řím), středověku (španělská alcavala ve Francii, státech německých, italských a v našich zemích za Ferdinanda I.) i v novověku (Brémy, Spojené státy severoamerické), téměř vždy, kdy měly býti opatřeny takové částky peněz, že obvyklé cesty a způsoby nepostačovaly. Na sklonku poslední války a hlavně po ní byla d. ob. zavedena v četných státech postižených válečnými a poválečnými výdaji a znehodnocením měny. První sáhlo k této dani Německo, poněkud později Francie a pak nejrůznější státy evropské i mimoevropské, z oněch pak zejména kromě našeho státu Italie, Rakousko, Rumunsko, Maďarsko, Jugoslavie, Belgie, Portugalsko; jiného rázu jsou co do účinků podobné daně zavedené v Polsku a SSSR.

Spolu s d-í ob-ou zavedena byla ve většině jmenovaných států „daň přepychová“, méně pro očekávaný snad výnos jako spíše „ze sociální spravedlnosti“.

Právní předpisy. Tak jako v jiných státech, tak i u nás změny hospodářských poměrů a získané zkušenosti vynucovaly si hojně změny a doplňky původní úpravy a zklamání naděje co do doby, po kterou výnosu daně bude potřeba, vedly k prodloužení trvání této daně, jež původně myšlena byla pouze pro krátkou dobu.

Původní zák. č. 658/1919 Sb. přizpůsobený slovenským poměrům zák. č. 70/1920 Sb. nahrazen byl zák. č. 321/1921 Sb.; prov. nař. č. 659/1919 a 66/1920 Sb. vystřídána byla prov. nař. č. 450/1921 Sb. Ježto působnost zákona z r. 1921 vypršela 31. XII. 1923, vydán byl nový zák. č. 268-1923 s působností obmezenou do 31. XII. 1926; k němu se vztahuje prov. nař. č. 156-1924 Sb. Posledně jmenovaný zákon byl pozměněn novelou č. 246/1926 Sb. a působnost jeho prodloužena do 31. XII. 1929. K novele vydáno pak bylo prov. nař. č. 247/1926 Sb.

Seznamy přepychových předmětů zákona z r. 1919 a později zákona z r. 1921, měněny a doplňovány byly postupně nař. č. 157/1922 Sb., 69/1923 Sb. a 68/1924 Sb. Nový seznam vydán byl nař. č. 185/1924 Sb.; ani ten však nezůstal dlouho beze změny; byl měněn nař. č. 59/1925 Sb., č. 107/1926 Sb. a č. 192/1926 Sb. Poslední pak úprava provedena byla nař. č. 43-1927 Sb.

Nutno se ještě zmíniti o nař. č. 122-1925 Sb. a nař. č. 42/1927 Sb. o zdanění dovozu v některých případech a dále upozorniti třeba na řadu vyhlášek ministerstva financí vydaných v dohodě s ministrem obchodu, po případě ministrem zemědělství, uveřejňovaných v Úředním listě, od vydání zákona z r. 1923 pak ve Sbírce zákonů a nařízení a týkajících se paušalování daně u různých artiklů (viz zejména vyhl. č. 13-1924 Sb., č. 194/1924 Sb., č. 30/1925 Sb., č. 191/1925 Sb., č. 239/1925 Sb., č. 247-1925 Sb., č. 248/1925 Sb., č. 263/1925 Sb., č. 272/1925 Sb., č. 40/1926 Sb., č. 200/1926 Sb. a č. 259/1926 Sb., č. 129/1927 Sb.).

Charakteristickými pro zákon o d-i ob-é a d-i př-é, který v hlavě I. (§§ 1 až 23) jedná o d-i ob-é, v hlavě II. (§§ 24 až 39) o d-i př-é a v hlavě III. (§§ 40 až 50) o společných ustanoveních, jsou četná výjimečná ustanovení, častá zmocnění a vůbec značná volnost, která při provádění zákona je ponechána vládě, po případě ministru financí v dohodě se zúčastněnými ministry. Důvodem asi jest obava — patrně oprávněná —, aby tato, pro hospodářský život tíživá daň nestala se neprůžnými předpisy a prováděním jich bez možnosti úchylek vůbec nesnesitelnou.

I. Daň z obratu. V z n i k d a ň o v é p o v i n n o s t i dán jest pravidelně provedením dodávky nebo výkonu (§ 11, odst. 1, zák.). Předpokladem ovšem jest, že jde o dodávku nebo výkon, u kterých